

מכבסת תולה מאת יעל קליק,
רקדנית: אירן קמישב, צילום: יעל קליק
Washing and hanging by Yael Klick,
dancer: Irene Kamishav, photo: Yael Klick

עידוד הוראה ביוזמה מקומית: השתלמות בית ספרית בבית ספר למחול בטבעון

לבנה קורין

|| לימוד, הוא תנועה מרגע לרגע" (קרישנמורטי,
מתוך *דרך האמן*, קמרון, 1997)

יצאו לתהליך ארוך טווח, שאינו מתמצה בהנאה רגעית. המורה, לעומת זאת, נדרש לבוא מוכן ומודע ליעדים ולמטרות, כדי שיוכל ללמד את הגישה הזאת. עליו להיות בקיא בחומר שהוא מלמד, להתאים את החומר ליכולת הכיתה, להקשיב ולהבחין אם התלמיד לומד ומשתפר בביצועיו הפיסיים ולא רק "להעביר את שיעור המחול".

בנוסף לכך, כל אחד מהמורים המלמדים בשני תחומי ההוראה העיקריים – הבלט הקלאסי והמחול המודרני – מגיע מרקע ייחודי ועם ניסיון מקצועי שונה. חלק מהמורים היו רקדנים בלהקות ואחרים מגיעים לאחר שלמדו הוראת מחול באקדמיה. לפיכך חשוב שהמורים יכירו את דרכי העבודה של עמיתיהם, כדי ליצור

היפ-הופ וסדנאות רפרטואר. בית הספר פועל להעניק לתלמידיו ידע מקצועי וכלים אפקטיביים באמנות המחול; לחנך באמצעות המחול לערכי תרבות והתנהגות; ולהתאים את עצמו לצורכי הקהילה, מתוך הקשבה ורגישות.

אין זה סוד שבבית ספר כשלנו, שבו קבלת התלמידים אינה סלקטיבית ודלתו פתוחה בפני כל החפץ ללמוד מחול, כיתת המחול איננה הומוגנית. גם מלאכת ההוראה קשה ומורכבת, מכיוון שהתלמידים אינם בוחרים באותו "סל שעות" בשבוע. השאלה העיקרית שעמה מתמודדים המורים היא כיצד ללמד ומה ללמד, כדי שהתלמידים יבינו כי אמנות הריקוד היא עשייה חינוכית ומקצועית מורכבת, הדורשת מהם להגיע לשיעורים מתוך הבנה ברורה שהם

בית הספר למחול בקרית טבעון פועל במסגרת החינוך הלא פורמלי, בניהול רשת המתנ"סים של קרית טבעון. כבית ספר מסוג זה הוא מתמודד עם אתגרים חינוכיים וחברתיים מתוך שאיפה מתמדת, שאותה חולקים המורים והתלמידים, לעמוד באתגרים מקצועיים ברמה גבוהה. בית הספר מתברך בצוות מורים גדול ומקצועי ומפגיש מורים צעירים וותיקים המלמדים מגוון מקצועות מחול: בלט קלאסי, מחול מודרני, מחול יצירתי וקומפוזיציה, אימפרוביזציה, ג'ז,

בית הספר, את צימאונם של המורים להכוננה, להנחיה, לשיתוף בבעיות, לשיח מתודי, לחיבור מקצועי ולתמיכה הדדית. למרות החששות, המפגשים פיתחו שיח בין המורים לבין עצמם על טיב ההוראה שלהם, על מיקוד החומר שהם מלמדים ועל יעדיו. כעת כולם מכירים בכך שכל אחד תורם לאחרים ונתמך על ידם, בשאיפה להגיע לאותו יעד – הרחבת הידע הפיסי והחינוכי של התלמיד הלומד מחול. היעד הזה מכיל בתוכו דיוק, חינוך לתרבות, עבודה מקצועית, חינוך לשפה חדשה, חינוך למציאות ולהישגיות וחינוך למשמעת עצמית. המטרה המשותפת דורשת מהמורה למחול להיות מקצועי, מבין ובעל ידע והבנה בתחום המקצועי ובתחום החינוכי.

למדנו שמורים למחול נעשים מודעים יותר, ככל שהם מתייחסים לשיעורים שהם מלמדים כמקורות של ידע משמעותי לתלמיד. ככל שמודעותם לעניין זה גוברת, הם יעשו את עבודתם באופן מקצועי יותר, מתוך חשיבה והתכוננות להעשיר את התלמיד בידע חדש.

בשלב מוקדם זה קשה למדוד את ההשלכות של המפגשים על תהליכי ההוראה של המורים למחול בבית הספר, אבל אפשר לצטט מעט מדבריהם, המתייחסים להעצמה שלהם כקבוצה: "המפגשים הפנים בית ספריים נותנים תחושה של גיבוש וביחד, אווירה אינטימית ולא מאיימת", אמר אחד. מורה אחר הדגיש, מלבד הקשר של המורים בינם לבין עצמם, את התרומה של הקשר של המורים עם המסגרת שבה הם מלמדים: "יש דבר אחד משותף לכולנו, כמובן בנוסף להיותנו מורים למחול שמתמודדים עם אותם תהליכים. מקום העבודה שלנו הוא מקום שנותן ולא רק מקבל. זה מקום עבודה שמעניק למידה גם למוריו ולא רק לתלמידיו". מורים אחרים התייחסו ליכולתם להתייחס להוראה שלהם: "התרומה גדולה בהשתלמות שעשינו. אני שמחה מכל תהליך ופעילות שניתן להפיק מהם הארה, תשומת לב והדגשה של דברים ש'השארנו בפינה', כמו למשל הקונטרקשני שנמצא ביסודות השפה התנועתית שלנו ולא מרפה גם כשאנחנו קוראים לו בשמות אחרים או מתעלמים ממנו, כי הוא 'מסרט אחר'". או: "תמיד טוב, חשוב ונכון להתבונן על עצמנו, לחקור וללמוד לעומקם של דברים. כך נעבור דרך כמורים וכמחנכים ונרגיש שאנו תורמים לכולם ולעצמנו".

יותר מכל חשוב לציין כי שאיפתנו המרכזית היא שבתהליך הלמידה בשיעור הריקוד יחוש התלמיד לא רק שינוי פיסי, אלא גם שינוי מנטלי.

בתהליך עצמו בחנו במשותף כיצד אנו נערכים מעשית להוראה ארוכת טווח וכיצד אנו לומדים לפתח תרגיל ונושא תנועתי. עסקנו בבחינת מידת החשיבות ובתרומה שבהכנת השיעור ורישום הערות בנוגע לשיעור. כל אלה חשובים במיוחד בהוראת מחול במסגרת לא פורמלית, מפני שהמפגש עם התלמיד הוא לעתים לשיעור אחד בשבוע. כמו כן ראינו כיצד תורם הסילבוס לבניית רצף היכולות של התלמיד ולקליטת כיתות המשך לתוך קבוצה בוגרת יותר.

ההשתלמות הבית ספרית שקיימנו איפשרה מתן חיזוקים וכלים למורים להתמודדות עם מגוון סוגיות. לדוגמה, עסקנו בהגדרת יעד ההוראה. שאלנו את עצמנו אם כמורים אנחנו יודעים מהו

סוּיטָה מאת איריס מרקו, בוגרים 2008-9 2008-9 Suite by Iris Marko, Alumni 2008-9

היעד הכללי שלנו ואם ברור לנו מהו היעד בכל שיעור. האם היעדים של תחומי המחול (מחול קלאסי, בלט מודרני) שונים או זהים? סוגיות אלו ואחרות המתעוררות בתהליך ההוראה, שבהן דנו בהשתלמות, היו משמעותיות מאוד למורים. כפי שציינה אחת המורות: "התכנים שעולים ממוקדים ורלוונטיים לעבודה היומיומית שלנו". הצרכים שלנו החלו להתבהר מתוך בחינת הקשיים וההישגים של תלמידינו ומתוך הרצון שלנו לשכלל ולקדם ביתר שאת את היכולת המקצועית שלנו ושל תלמידינו.

לאחר מפגשים אלו יכולתי לראות, כמנהלת

מכנה משותף לעבודתנו מתוך היכרות והידיברות בשפה מקצועית, המכירה בסגולותיו של כל אחד מחברי הצוות. חשוב שיהיו קווים מנחים ועקרונות משותפים לכל הצוות, אשר יאפשרו לנו להיות צוות פורה ומפרה. בבית ספר כשלנו החשיבות של העקרונות המשותפים גדולה במיוחד, מכיוון שמורים שונים מלמדים אותו תלמיד, וכך לכל מורה יש חלק בפזל הבונה את התמונה השלמה – הכשרת התלמיד כרקדן.

בשיחות שהמורים מקיימים ביניהם התעוררו שאלות רבות. אחת מהן היתה כיצד אנחנו יכולים לאפשר לתלמידינו ללמוד בצורה הנכונה להם, כך שיוכלו מצד אחד לרכוש כלים טכניים לביצוע התנועה ומצד שני ילמדו להשתמש בגוף גם ככלי ביטוי רגשי והבעתי.

לנוכח הדברים הללו החלטנו לפתוח השנה בהשתלמות מורים כמיזם פנימי, שיצא לדרך מתוך צורך אמיתי לתגבר ולהעצים את הצוות הפועל בבית הספר. המוטו של ההשתלמות היה "עידוד הוראה נכונה". זו באה לידי ביטוי ביכולת של המורה למחול לתת כלים והכוננה לתלמיד לביצוע תנועה איכותית (טכנית, רגשית והבעתית). כמנהלת בית הספר חשתי כי הצוות זקוק להכוננה, כדי להבין לעומק את ה"אני מאמין" של בית הספר למחול. זה מתחיל מנושאים כמו בחירת הדגשים בשיעורי המחול או הגדרת היעדים של שיעור המחול. ההשתלמות יצרה התחלה של תהליך לשיפור כלי ההוראה, מתוך ליבון משותף של סוגיות הקשורות לקהל היעד של בית הספר ושל המורים העובדים בו והצפת שאלות בנוגע לדרכי עבודה והבדלי גישות מעשיות ומתודיות. מטרתנו המשותפת היתה לתרום ולהיתרם איש איש ממקומו, לטובת העלאת רף ההוראה ובאמצעי זה להביא להטבת ביצועי התלמידים.

ההשתלמות נבנתה על פי מקצועות הוראה. בכל תחום (בלט קלאסי ומחול מודרני) התקיימו שלושה מפגשים, כל

אחד מהם של שלוש שעות. הסוגיות שבחרתי להדגיש במפגשים שיקפו כי מלאכת הוראת המחול אינה מתמקדת בלימוד תרגילים בלבד, מכיוון שמאחורי כל תרגיל יש היבט פיסיים ורגשיים. עבודה על שני ההיבטים הללו בביצוע התרגיל מאפשרת מימוש ברמה גבוהה יותר של כישורי התלמיד. סוגיות נוספות שהועלו בהשתלמות היו התאמתן של התרגילים לגיל התלמיד ואיתור נקודות התרומה ונקודות החולשה של התרגיל. המפגשים נועדו להדגים את שני ההיבטים מרכזיים בהוראת המחול בכלל והמחול המודרני בפרט, כראי לשכלול גוף התלמיד.